

Recensioner.

Hymnologi:

Emil Liedgren: Den andliga sången på anglosachsisk mark. Sveriges Kristliga Studentrörelses Förlag, Stockholm.

Man stiftar gärna bekantskap med ett nytt arbete av psalmkännaren D:r Liedgren. Studiets vederhäftighet och den fina uppfattningen präglade tillsammans hans författarskap. Det han bjuder oss i ovannämnda bok har dessutom ett särskilt värde. Få ibland oss hava en närmare kännedom om den kristliga sången på engelskt tungomål. Vår uppmärksamhet har i fråga om psalmen och den andliga sången, när den gått utöver vårt eget språkområdes gränser, stannat i Tyskland och i Danmark och Norge. Man måste vara tacksam för en god vägvisare i det land, som utbreder sig där bortom. Förf. hade kunnat föra oss vida längre omkring än han gör, men det är nog riktigt att han till en början inskränkt sig som han gjort och såsom han skriver i företalet, tänkt på den stora allmänhet, som har personligt intresse för den andliga sången och dess historia, med begränsade språkkunskaper. När han fått undervisa en tid med denna bok, kan det vara lämpligt att meddela mera antingen i en ny upplaga eller i ett nytt arbete.

Förf:s grepp på ämnet är fast och säkert. Man får en mycket klar överblick över den engelska församlingsångens utveckling. Det inre sammanhanget i företeelserna kommer förträffligt fram. Såsom man kunnat vänta, är förf. likaledes angelägen om att påvisa förbindelsen mellan sången och de personliga intrycken eller upplevelsorna. De olika kyrkliga rörelserna eller riktningarnas inverkan blir också uppenbar. Här kan verkligen icke vara mycket övrigt att önska.

Den sista avdelningen behandlar den amerikanska andliga sången och den har måst bli något mera fristående. Området är vidlyftigt och torde innefatta rätt så disparata element, det är tydligen för övrigt ännu mycket ofullständigt bearbetat i litteraturen. Svårigheterna äro sannolikt även här större, när det gäller att upptäcka förbindelselinjerna. Men förf. har förutsättningar att giva oss mera än han gjort. Själva uppfattningen är lika säker. Man förstår det, när man läser hans karakteristik av "Sankeys sånger", både

orden och melodierna. Fullkomligt träffande är detta hans omdöme: "Med samma rörelse och ömhet, varmed vi lyssna till ett barns första brev eller tidigaste julklappsversförsök, kunna vi taga del av dessa primitiva ansatser till andlig diktning, och just det ursprungliga, det självlärda, det äkta mänskliga däri kan ha sin makt och sin tjusning för vem som helst". Kommer förf. att fullfölja sina studier över den andliga sången i Amerika, såsom man gärna vill hoppas, finner han måhända anledning att ägna ännu större uppmärksamhet åt den lutherska sången på engelskt tunga. Man ville gärna veta, i vad mån en nydiktning på ifrågavarande kyrkoområde ägt rum.

Förf. är förtrogen icke blott med de sånger, som han behandlar, utan även med den inverkan, som de haft. Icke utan rörelse läser man att de väckta i en socken i Östergötland i mitten av 1870-talet kunde en vinterkväll från ett enskilt hem, som befanns för trångt för att rymma de tillstädeskomna, tåga till kyrkan under sång och vid framkomsten, medan ljusen tändes, uppstämna Etta Campbells: *Jesus av Nasaret går här fram.*

J. Sjöholm.

Musikerbiografi:

Oskar Beyer: Bach. Anmerkungen und Hinweise. Furcht-Verlag, Berlin. 2:a uppl. 1928.

Det är knappast någon populär inledning till Bach-studiet, som här erbjudes. Tvärtom förutsätter förf. en tämligen ingående kännedom om Bachs både liv och verk. Men på denna bakgrund skizzerar han med grova streck en levande bild av den store mannen, sedd genom ett originellt temperament. Av stort intresse är hans strävan att i de skenbart obetydligaste yttre omständigheter se symboler för olika sidor av Bachs personlighet och produktion. — Bokens bästa kapitel torde vara det om passionerna, som är verkligt inspirerat.

Denna lilla bok på knappt 80 sidor rymmer en mängd intressanta iakttagelser. Den låter oss se, nej uppleva "Vår Herres kantor" intensivt, från originella synpunkter, och kan varmt rekommenderas till dem som även genom självständig reflexion — ty till sådan tvingar den — vilja fatta sin ställning

till den underbare mannen och hans konst.

I. S.

Körverk:

Altniederländische Motetten von Johannes Okeghem, Loyset Compère und Josquin des Prez, herausgegeben von Heinrich Besseler. Bärenreiter-Verlag, Kassel 1929.

Det förträffliga Bärenreiter-förlaget har nyligen till sina föregående förnämliga nytgåvor av musikverk från gångna epoker lagt ännu en, i sedvanlig utmärkt utstyrsel, innehållande fyra motetter från de båda senare "nederländska skolorna".

Det kan ej förnekas, att det är ett för vår tid ganska främmande tonspråk som talar i dessa verk, och det är ej underligt om många i de gamla nederländska skolornas konst se endast en virtuos polyfon teknik, en bländande kontrapunktisk lärdom och tankeskärpa — men intet mer, ingen djupt känd religiositet, ingen känsla för skönhetens krav. Men man behöver blott något fördjupa sig i t. ex. dessa motetter för

att inse hur ensidig och orättvis en sådan dom är. Hur fjärran från våra alldagliga uttryckssätt de än stå — här talar dock omiskänligen ett äkta religiöst patos. Ett starkt intryck härav giver den första motetten "Alma Redemptoris Mater" av Okeghem. Än mer stegras detta genom de följande, Compère's gripande "O vos omnes" och kanske allra mest genom de två motetterna av Josquin des Prez. Med honom känner man en ny tid nalkas, med djupare, klarare uttryck — vilka nå sin fulländning i Palestrina.

Josquins "Tu pauperum refugium" t. ex. skulle säkerligen kunna skänka stor uppbyggelse åt en församling även i våra dagar, liksom även hans praktfulla, sexstämmiga "Benedicta es", ehuru kanske ej lika lättillgänglig.

Över huvud har man en stark känsla av att det vore en stor vinst för vår kyrkomusik, om denna stil med sin kyska renhet och stränga objektivitet finge göra sig mer gällande mot den romantiska känslsamhet och anglosaxiska kvasireligiositet, som alltför länge präglat musiken i vår kyrka.

I. S.

Konserter.

BACHS H-MOLLMÄSSA.

(Stockholms Konserthörsning den 11/12 29.)

Som ett musikaliskt inslag av första ordningen kom i år framförandet av Bachs h-mollmässa att bilda en värdig avslutning på höstens konserter. Mässan framfördes genom konserthörsningens försorg. Hur tacknämlig denna "gärd av aktning" än må vara, erinras man dock ovillkorligen alltjämt därom, att Bachs vokalmusik i så hög grad hör kyrkan till, att den först i den yttre omramningen av det helgade kyrkorummet kommer till sin rätt.

Framförandet var lagt i händerna på David Ahlén och hans Musikaliska Sällskap. Solistpartierna voro anförtrodda åt Kerstin Lindberg-Thorlind (sopran), Lisa Tirén (alt), Oscar Tjernberg (tenor) och Carl Richter (bas). Som helhetsintryck måste sägas, att framförandet avspeglade den mäktiga stämman, som är Johann Sebastian Bachs egen. En-

skilda körsatser voro gripande. Särskilt minnes man med tacksamhet "Qui tollis", "Et incarnatus", "Crucifixus" och framför allt det mäktiga "Sanctus". Mindre behållning lämnade däremot de stora körfugorna. Ehuru de höra till de "svåraste" körsatserna rent tekniskt, brast dock ingenting i korrekt återgivande. Kören hävdade fastmer sitt anseende som en väldisciplinerad och väl-sjungande kör. Det var utformningen och helhetsbilden, som måhända kunde ha blivit en annan, om dirigenten någon gång hade velat eller vågat frångå den förebildliga inställning, som med den prisvärda objektiviteten i all ära, dock stundom verkar väl mycket hämmande på inlevelsen i och upplevelsen av ett verk sådant som detta. Kören klingade emellertid friskt, om än i de mångstämmiga körsatserna röststyrkan väl mycket försvagades vid den ofta förekommande uppdelningen i dubbla sopran- och altstämmor.

Vad orkestern beträffar, skulle man önskat, att dirigenten ägnat den större

uppmärksamhet. Bachs orkester är ju ingalunda beledsagning utan bidrager i lika hög grad som kören med en konstrik stämföring att förläna satsen dess rätta totalverkan. Vad taktmarkeringen beträffar föreföll den ofta förekommande sönderdelningen av taktdelarna ganska onödig, helst som detta manér verkar tröttande ej mindre på åskådaren-åhöraren än orkestermusikern. Detta hindrar dock ej, att dirigenten hade alltsammans väl i sin hand och var väl förtjänt av den framgång, som uppförandet blev.

H. W.

ADVENTSKONSERTEN I UPSALA DOMKYRKA.

Den konsert i Uppsala domkyrka, som varje år brukar ges på 1 sönd. i Advent till förmån för hjälpbehövande inom domkyrkoförsamlingen, hade även detta år samlat en fulltalig menighet. För programmet svarade domkyrkans kantor och organist, musikdirektörerna Colleen och Weman, samt domkyrkokören. Inledningen gjordes med fyra hymner à capella, av vilka man särskilt fäste sig vid ett av J. Morén verkställt arrangement av sommarmelodien 394 till tex-

ten "O Jakobs fröjd och blomma", av betagande skönhet, samt H. Fryklöfs ståtliga "Lovsång" i lydisk kyrkotonart. Härpå spelade direktör Weman med känd och beundrad skicklighet i såväl tekniskt som registrerings-hänseende Oskar Lindbergs mera lyriskt sköna än kyrkligt kända orgelsonat i g-moll.

Huvudnumret utgjordes av professor Otto Olssons "Te deum" för kör, stråkorkester, harpa och orgel. Detta verk, som allt oftare framföres av olika kyrkokörer i vårt land, torde väl få räknas till tonsättarens allra starkaste — ett verkligt standardverk inom svensk kyrkomusik. Man tänke exempelvis på "Miserere" i verkets senare del: något så verkligt skönt och på samma gång kontrapunktiskt skickligt uppbyggt får man väl leta efter.

Domkyrkokören klingade särdeles praktfullt i det hela taget. Ville man möjligen peka på en brist, så torde det vara sopranstämmans något för svaga besättning, som ibland kanske kunde förmärkas. Orkestersatsen utfördes förtjänstfullt av medlemmar ur akademiska kapellet; harppartiet sköttes av fru Fagerström-Lang. Vid orgeln medverkade körens ackompanjator pastor Lindhagen.

L. L—n.

Sammanträden.

I

Centralkommittén för Kyrkosångens Vänner höll den 8 och 9 jan. sammanträde i Stockholm under ordförandeskap av professor Aulén. Vidare närvaro kyrkoherdarna Allard, Lindholm, Holm, dr. Wallerius, komminister Adell, direktörerna Andrén och Ahlén, kontorerna Svensson, Lidén och Jacobsson. I frågan om en för hela landet gemensam kyrkosångsdag gjordes följande uttalande:

"Då det är förenat med stora svårigheter att ordna en för hela landet gemensam kyrkosångsdag uppdrogs åt stiftskretsarna för det första att tillsvida stiftsvis ordna denna angelägenhet, för det andra att till centralkommittén för K. S. V. inkomma med förslag om en viss lämplig kyrkosångsdag för hela landet. Angående kyrkosångsfesten i Örebro den 17, 18, 19 och 20

oktober 1930 beslöts att anmoda biskop Stadener att vid fredagens musikaliska aftongudstjänst öppna kyrkosångsfesten och professor Aulén att måndag afton avsluta densamma.

Som önskemål uttalades, att stadens egna kyrkoherdar skulle predika vid högmässan i resp. kyrkor. Vidare uttalades som önskemål att representanter för grannländerna skulle inbjudas till deltagande i kyrkosångsfesten.

Centralkommittén beslöt även att till fakulteterna skulle avlätas en skrivelse med hemställan att de blivande prästmännen måtte erhålla en så god musikalisk-liturgisk utbildning som möjligt, särskilt beträffande röstutbildning. En dylik skrivelse skulle även avlätas till K. M:t. Vidare skulle stiftskretsarna anmodas att anordna mindre musikalisk-liturgiska kurser. Centralkommittén uttalade den förhoppningen, att den